

SS-Fallschirmjäger-Bataillon 500

Denne artikel beskriver en lille og speciel enhed af SS, nemlig SS-Fallschirmjäger-Bataillon 500.

Denne enhed opnåede på blot to år at gøre tjeneste ved de fleste af fronterne i krigen, men dens største indsats, som også er særskilt beskrevet her i artiklen, var nok det mislykkede forsøg på at tage Tito til fange (Operation Rösselsprung).

Opstilling af en faldskærmsjæger enhed i SS

Allerede før 1937 blev den første spæde begyndelse på en SS-faldskærmsjægerenhed organiseret. Efter en opfordring efter frivillige fik man samlet en lille hård kerne af soldater, væsentligst fra SS-Verfügungstruppe.

Projektet blev imidlertid endegyldigt opgivet efter ordre fra Berlin i 1939.

I 1943 beordrede Førerhovedkvarteret en SS-faldskærmsjægerenhed oprettet til brug for særlig operationer. Halvdelen af styrken til den 1.000 mand stærke bataljon kom fra frivillige fra SS. Resten kom fra militære straffelejre, bl.a. SS-Militærfængslet Danzig-Matzkau, hvor de afsonede straffe for mindre forseelser bl.a. lydighedsnægtelse.

De frivillige fik, ved deres indtræden i bataljonen, deres tidligere rang tilbage og derudover bortfaldt den idømte straf.

Trods betegnelsen som straffebataljon bestod denne bataljon dog som det ses ikke alene af kriminelle.

Bataljonen - SS-Fallschirmjäger-Bataillon 500 (SS-Fj.Btl.500) - blev officielt formeret i Chlum (Tjekkoslaviet) i oktober 1943 under kommando af SS-Sturmbannführer Herbert Gilhofer fra 10. SS-Panzer-Division "Frundsberg".

Bataljonen var formeret i et stabskompagni og fire kompagnier.

I november 1943 blev personellet sendt til faldskærmstræning i Luftwaffe-Fallschirm-Schule Nr. 3 i Mataruska-Banja, nær Kraljevo in Serbien (Jugoslavien). Udover træning i udspring blev mandskabet udsat for ekstraordinær hård, fysisk træning for at styrke sammenholdet i enheden.

I januar 1944 blev bataljonen overført til Ungarn, men allerede i Februar indsættes den i mod Titos partisaner i Bosnien-Hercegovina i samvirke med andre tyske enheder bl.a. 7. SS-Freiwilligen-Gebirgs-

Division "Prinz Eugen".

I perioden februar til april 1944 fulgte den ene operation efter den anden i Serbien, Montenegro, Makedonien og Bosnien. Under disse operationer anvendes bataljonen ikke som en faldskærmsenhed, men alene som en elite infanterienhed.

I slutningen af april blev bataljonen trukket tilbage fra fronten og kommandoen overgik til SS-Hauptsturmführer Kurt Rybka.

Bataljonen modtog snart nye ordrer fra Berlin. Den næste mission skulle ikke alene være en faldskærmsoperation, den skulle også have et specielt mål: At fange eller uskadeliggøre Josip Broz bedre kendt som "Tito".

Opgave: Uskadeliggør Tito!

I begyndelsen af 1944 udgjorde Tito et mål af topprioritet for tyskerne på Balkan. Dels havde han formået at samle en partisanhær (NOVJ) på mere end 300.000 mand, dels blev han af de allierede betragtet som deres eneste forhandlingspartner på Balkan. Både englænderne, amerikanerne og russerne havde permanente delegationer hos Tito.

Tito havde siden 1941 med base i de uvejsomme jugoslaviske bjerge anført større og mindre operationer mod de tyske besættelsestyrker helt siden 1941.

Tyskerne holdt godt nok vejknudepunkter og større byer besat, men ude på landet og oppe i bjergene, havde de ikke samme kontrol. Der var tale om "kattens leg med musen" og de konstante kampe udgjorde et stort problem for tyskerne. Disse kampe krævede store ressourcer og drænedes de tyske tropper for kampkraft. Repressalier blev besvaret med repressalier og efterhånden var situationen så brutal i Jugoslavien, at der i 1944 ikke længere blev taget krigsfanger.

De kommunistiske guerillaer gjorde i det hele taget livet surt for de tyske styrker i Jugoslavien. Landskabets natur, med de høje bjerge og dybe raviner samt mange huler gav partisanerne rige muligheder for skjulesteder og de snævre veje som gjorde det vanskeligt for tyskernes motoriserede kolonner at rykke hurtigt frem, gjorde det meget vanskeligt, ja næsten umuligt at spore Tito.

Samtidig gjorde kampene mod såvel russerne på østfronten som mod de vestallierede i Italien, at tyskerne ikke havde ressourcer til en storstilet operation på Balkan.

De eneste tropper, der var til rådighed til opgaven med at spore Tito var 7. SS-Freiwilligen-Gebirgs-Division "Prinz Eugen" støttet af enkelte regulære og frivillige serbiske, albanske og bosniske enheder.

På trods af alle disse genvordigheder lykkedes det alligevel i februar 1944 for en Brandenburger kommando under ledelse af major Benesch at lokalisere Titos hovedkvarter i Drvar. En lille by i bunden af Unac dalen i det vestlige Bosnien.

Det var fantastiske nyheder og adskillige planer blev straks udarbejdet. Den eneste plan, der dog så ud til at kunne lykkes var en luftbåren operation og her kom SS-Fj.Btl.500 ind i billedet.

Operation "Rösselsprung" - Forberedelse

Datoen for Operation "Rösselsprung" (Springers træk) blev fastsat til 25. maj 1944.

Planen gik på en stor omgående bevægelse mod Drvar og det omliggende terræn.

Flere motoriserede kolonne skulle støttet af Luftwaffe rykke frem mod byerne Bihac, Livno, Jajce, Krupa, Bosan og Kulen for derefter at dreje mod Drvar.

De tyske tropper kom fra flere enheder XV. Gebirgs-Korps bestående af 7.SS-Freiwilligen-Gebirgs-Division og 1.Gebirgs-Division skulle stå for selve angrebet på Drvar støttet af flere kampgrupper fra 373. Infanterie-Division (Kroatisches) samt serbiske, albanske og bosniske frivillige.

For yderligere at sikre, at Tito og hans stab ikke skulle undslippe skulle SS-Fallschirmjäger-Bataillon 500 efter planen springe ud direkte over hovedkvarteret. Dette angreb var bataljonens første luftlandsætningsoperation.

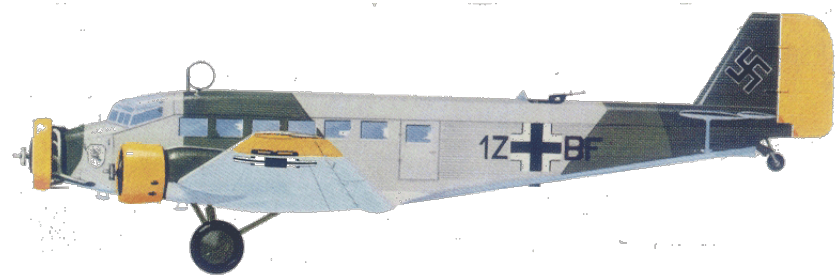
Faldskærmsjægerens opgave var simpelt nok beskrevet, men så meget desto vanskeligere at udføre. De skulle fange eller dræbe Tito, ødelægge hovedkvarteret og samtidig eliminere de engelske, amerikanske og russiske forbindelsesofficerer ved hovedkvarteret.

Første bølge bestod af 654 faldskærmsjægere støttet af et specialkommando kaldet "Abteilung Savadil", som bestod af Brandenburgere, signalfolk fra Luftwaffe og tolke fra Division Eugen.

Kommandoet havde til opgave, at ødelægge kommunikationsudstyret og sikre sig de jugoslaviske partisaner koder.

Med denne plan håbede tyskerne på, at de - når de nu ikke kunne nedkæmpe partisanerne - så dog at efterlade dem uden central ledelse.

Styrkerne

Luftwaffe var langt fra den styrke det havde i 1940 og 41 ved operationerne mod Eben-Emael og over Kreta.

Der var i 1944 stor mangel på Junkers Ju-52 transportfly, så kun 314 mand af første bølge kunne komme til at springe med faldskærm. De resterende 340 måtte transporteres i DFS230 svævefly fra II/LLG1 og III/LLG1 trukket af Stukaer, Henschel Hs-129 og enkelte Avia!!

De tyske styrker

Faldskærmsjægerbataljonen blev inddelt i flere grupper af forskellig størrelse. De 340 mand, der skulle flyve i svæveplanerne blev inddelt i seks grupper:

- Gruppe "Panther" på 110 mand, der skulle indtage "citadellet" og fange Tito og hans stab
- Grupperne "Greifer", "Sturmer" og "Brecher", hver på ca. 50 mand, der havde til opgave at sætte de allierede repræsentationer hhv. den engelske, den sovjetiske og den amerikanske ud af spillet.
- Kommandoerne "Daufnanger" og "Beisser" forstærket med elementer fra "Abteilung Savadil", der skulle sikre sig de jugoslaviske koder og ødelægge kommunikationsudstyret.

De 314 faldskærmsjægere, der skulle springe ud var opdelt i tre grupper:

- Gruppe "Blau" på 100 mand
- Gruppe "Grün" på 95 mand
- Gruppe "Rot" på 85 mand (Bataljonschefen SS-Hauptsturmführer Kurt Rybka sprang med denne

gruppe).

Opgaven for disse tre grupper var først at sikre landingszonerne til svæveplanerne, dernæst når svæveflyene var landet at omringe selve Drvar for at sikre, at ingen forstærkninger kunne komme ind og ikke mindst at Tito ikke kunne komme levende ud.

De jugoslaviske styrker

Trods alle forholdsregler fra tysk side, så havde de jugoslaviske partisaner mistanke om at et angreb var under opsejling. De vidste godt nok intet om tilstedeværelsen af faldskærmsjægerbataljonen og dermed risikoen for en luftlandsætning, men flere Luftwaffe bombardementer af Drvar, der ikke havde nogen særlig strategisk betydning, havde sat dem i højeste alarmberedskab.

Tito forstærkede vagtstyrken og unge jugoslaver - både mænd og kvinder - bevæbnet med automatvåben holdt vagt over deres leder døgnet rundt.

I og omkring Drvar var indsat en infanteribataljon, en ingeniørbataljon, en enhed bestående af 150 officerskadetter samt flere andre mindre enheder. Herudover havde partisanerne tre erobrede FIAT Ansaldo L6/40 tanketter stationeret i selve Drvar.

Tito opholdt sig ikke i byen, men i stedet i en træhytte bygget i en af hulerne i en nærliggende bjergside, hvor han og hans stab var godt beskyttet mod de tyske luftangreb. Der var anlagt flere camouflerede stillinger omkring indgangen til hulen og antiluftskytsmaskingeværer var deployeret rundt omkring i området.

Landsbyens kirkeklokke var afmonteret og bragt op i bjergene for at kunne anvendes som alarmklokke i tilfælde af angreb.

Selv hos de allieredes repræsentation i Potoci øst for Drvar var der forhøjet beredskab.

Om aftenen den 24. maj var der kun fire allierede officer tilbage i Titos hovedkvarter, så man kan udlede, at jugoslaverne var klar til at modtage de tyske tropper.

Imellem var de tyske faldskærmsjægere blevet transporteret med lastbil og tog fra deres stillingsområde i Kraljevo og Mataruska Banja til flyvepladserne i Zrenjanin, Banja Luka og Zagreb.

I disse mange dage, havde tropperne haft ordre til ikke at omtale deres kommende mission og for at sikre mod afsløring var deres faldskærmsudrustning (hjelme, faldskærme o.s.v.) blevet holdt skjult. Alle forholdsregler blev i det hele taget taget for at undgå, at Titos spioner skulle fatte mistanke og identificere tyskerne som faldskærmsjægere. Selv uniformsmærkerne var beordret fjernet.

Operation "Rösselsprung" - D-dag

Medens de tyske kolonner sneglede sig vej mod Drvar gik faldskærmsjægerne ombord i deres Ju-52 og DFS-230.

Kl. 0500 angreb Luftwaffe Drvar og området omkring. Kl. 0650 sprang de første tyske faldskærmsjægere ud over området.

For at minimere tabene sprang de tyske faldskærmsjægere i lav højde, så turen ned tog kun 15 sekunder. SS-Hauptsturmführer Kurt Rybka blandt de første tyskere på jorden. Tyskerne mødte kun ringe modstand og havde på få minutter sikret landingszonerne til svæveflyene.

Så var det svæveflyenes tur. Gruppe "Panthers" svævefly landede i målet, men blev under landingen taget under ild af de jugoslaviske styrker fra bjergsiderne og mange tyskere blev dræbt af ilden eller i vrangene

af deres svævefly.

Rybka, der havde ordre til at slutte sig til Gruppe "Panther", havde bevæget sig med sine folk til denne landingszone.

Tropperne fra de svævefly, der var landet kom ud i god orden, men ilden fra de jugoslaviske partisaner tog til i styrke.

Faldskærmsjægerne havde deres automatiske håndvåben til at besvare ilden med, men savnede alvorligt tunge våben til at nedkæmpe modstanderens stillinger med.

SS-Hauptsturmführer Rybka arrangerede forsvaret af landingszonen og bataljonens kommandostade blev oprettet i vraget af et af svæveflyene.

Kl .0900 var Drvar i tyskernes hænder, men man manglede endnu at få fat i Tito.

SS-Hauptsturmführer Rybka besluttede - trods den kraftige ild fra partisanerne - at angribe hulen, hvor man troede Tito befandt sig. Angrebet blev øjeblikkeligt forvandlet til det rene blodbad. Partisanerne havde fra deres velindrettede stillinger frie skudfelter mod de tyskere, der forgæves forsøgte at kæmpe sig op mod hulens indgang. Efter at angrebet gik i stå blev faldskærmsjægerne angrebet i flanken af officerskadetterne, SS-folkenes situation var nærmest mareridtsagtig.

Rybka beordrede et nyt angreb, der var lige så forgæves som det første. Jugoslaviske forstærkninger var begyndt at ankomme fra alle sider, men det værste for tyskerne var, at man - nu, hvor dagen gryede - stadig ikke vidste, om Tito stadig var i hulen.

Kilderne er uenige om hvornår Tito flygtede. Nogen hævder, at det skete så snart luftlandsætningen blev erkendt (d.v.s. omkring kl. 0700), andre at han havde forladt området meget tidligere (i løbet af natten) og atter andre, at han først flygtede efter det første - mislykkede - angreb mod hulen, men én ting er sikker: Tito var undsluppet fra tyskerne igen - i sidste øjeblik.

Han og hans stab havde benyttet en hemmelig tunnel, der førte til toppen af bjerget og derfra via jernbanen til flyvepladsen Kupresko Polje, hvorfra et russisk fly transporterede ham til Bari i Italien. Den mulighed havde de tyske planlæggere ikke forudset i deres plan for at afskære Tito enhver flugtmulighed.

På landjorden så situationen kritisk ud for de tyske faldskærmsjægere. Tabene steg time for time og mange sårede afventede sanitetshjælp, som deres kammerater ikke havde mulighed for at yde på grund af den kraftige beskydning. Partisanerne fra Lika-brigaden og det Dalmatiske Korps vandt terræn og fik presset de tyske styrker væk fra den bjerghule, hvor Tito skulle befinde sig

SS-Hauptsturmführer Rybka kiggede bekymret mod himlen efter de Ju-52, der skulle bringe de næste faldskærmstropper frem. Endelig kl. 1150 sprang yderligere 200 SS-faldskærmsjægere under kommando af SS-Hauptsturmführer Obermeier ud over Drvar.

De bliver straks taget under kraftig ild fra jugoslaviske maskingeværer og tabene under og lige efter landsætningen var store. De overlevende fra anden landsætningsbølge sluttede sig til de tyske styrker.

Fra luften forsøger tyske Stukaer at støtte faldskærmsjægerne med angreb mod den 1. jugoslaviske folkebrigades stillinger. Angrebene havde imidlertid ikke den store effekt, da de jugoslaviske styrker i stillinger i klipperne og i hulerne var godt beskyttede og så snart de tyske fly var væk og røgen lettet dukkede jugoslaverne op igen.

Efterhånden begyndte de tyske faldskærmsjægere at løbe tør for ammunition og da det ikke var muligt for dem at kæmpe sig tilbage til svæveflyene for at genforsyne. På den baggrund traf Rybka beslutningen om, at sætte alt på et kort.

Han beordrede et fornyet angreb på hulen, hvor Titos hovedkvarter befandt sig og de tyske faldskærmsjægere forlod deres stillinger og løb frem i zig-zag. Mange faldt undervejs, men til sidst nåede tyskerne med Rybka i spidsen frem til de jugoslaviske partisaners stillinger. Der udviklede sig en blodig nærkamp, mand mod mand. Partisanerne - heriblandt mange unge kvinder - kæmpede hårdnakket for at forsvare stillingerne og Rybka blev alvorligt såret af granatsplinter.

Til sidst nåede tyskerne ind i hulen, blot for at kunne konstatere, at den var forladt!

De "grønne djævle" fandt kun én af Titos uniformer. Resten af hovedkvarteret var blevet rømmet og al udrustning og alle parpier var tilsyneladende blevet medbragt.

Rybka blev bragt tilbage til de tyske stillinger.

Jugoslaverne forstærkede nu deres angreb og truede tyskernes stilling i bjergene. SS-Hauptsturmführer Bentrup, der havde overtaget kommandoen over resterne af den tyske bataljon, beordrede retræte ned mod Drvar. De sårede blev medbragt så godt som muligt og bataljonen samledes på kirkegården for at indtage stillinger der og afvente hjælpen.

Bentrup arrangerede en Fieseler Storch til at evakuere Rybka, hvis tilstand var forværret. Han kom efterfølgende til at tilbringe mange uger på et SS-militærhospital i Prag.

Kampfgruppe "Willan" fra 373. Infanterie-Division (Kroatisches) skulle være nået frem den 25. om eftermiddagen, men i skumringen var der endnu ikke kommet nogen. Faldskærmsjægerne var endnu ikke klar over, at jugoslaverne havde omringet byen og ved hyppige baghold forsinkede de motoriserede kolonnens fremrykning.

Partisanerne indledte nu et angreb mod kirkegården med støtte af et morterbatteri. Selv indbyggerne i Drvar deltog i kampene. Situationen blev uholdbar for de tyske faldskærmsjægere, der med succes brød ud af stillingen og rykkede mod en stort savværk i byens udkant. I løbet af natten indrettede de sig igen til forsvar. De sårede, der kunne, skulle kæmpe side om side med deres kammerater. Våbnene blev undersøgt, ammunitionen talt op og den sidste cigaret blev røget.

Snart efter fornyede den 1. jugoslaviske folkebrigade angrebet og rykkede igen og igen frem mod tyskerne. Kampene varede hele natten igennem.

I de tidlige morgentimer den 26. maj, brød en opklaringsenhed fra 13. Regiment/7.SS-Freiwilligen-Gebirgs-Division "Prinz Eugen" endelig igennem den jugoslaviske omringning og nåede frem til de tyske faldskærmsjægere.

Tyskerne fik nu en mulighed for igen at undersøge Titos hule og man fandt udover uniformen fra dagen før, en Jeep og en stak løbesedler, der opfordrede det jugoslaviske folk til at støtte kampen mod Det 3. Rige.

Førerhovedkvarteret udsendte efter aktionen en meddelelse om, at man havde ødelagt Titos hovedkvarter og at de jugoslaviske tab var på 6.000 mand. Man glemte imidlertid at berette om, at SS-Fallschirmjäger-Bataillon 500 ud af en oprindelig indsat styrke på 1.000 mand kun havde 200 mand tilbage.

SS-faldskærmsjægerens videre indsats

For de 200 overlevende blev der hverken tid til orlov eller afslapning. Styrken blev næsten øjeblikkeligt igen kastet ind i eftersøgningen af Titos partisaner, specielt i området ved Petrovac, hvor 26. division af NOVJ befandt sig.

I juni 1944 blev SS-Fallschirmjäger-Bataillon 500 trukket tilbage fra fronten og overført til Ljubljana for at reorganisere. Der tilgik forstærkninger, men styrken kom alligevel ikke over 292 mand. Kommandoen blev overtaget af SS-Hauptsturmführer Siegfried Milius.

I slutningen af juni rejste SS-faldskærmsjægerne tværs gennem Europa til Østersøkysten. Berlin havde tænkt sig, at de skulle luftlandsættes på Åland for at beskytte øen mod den sovjetiske fremrykning. Planen blev dog aldrig til noget.

Bataljonen - forstærket med en del frivillige - overførtes herefter først til Estland og derfra videre til Kaunas i Lithauen, hvor den kom under kommando af Heeresgruppe Mitte.

Den 10. juli 1944 dannedes en kampgruppe bestående af faldskærmsjægerne og resterne af I./Panzer-Regiment-Grossdeutschland. Opgaven var at sikre tilbagerkningsvejen for de tyske tropper, der er ved at blive omringet af den røde hær i ruinerne af Vilnius.

I to uger holdt SS faldskærmsjægerne stand mod de russiske kampvogne og en korridor blev holdt åben, hvorigennem forsyninger kunne bringes frem og sårede tilbage fra den litauiske hovedstad.

Efter slaget om Vilnius fik bataljonen til opgave at forsinke fremrykningen for de sovjetiske divisioner fra 11. og 33. Garde Arme. I disse kampe, der strakte sig over hele august måned kæmpede bataljonen side om side med dele af 7. Panzer-Division og resterne af flere infanteridivisioner.

I oktober blev bataljonen, der nu ikke engang talte 100 mand, tilknyttet det berømte Panzer-Korps-Grossdeutschland.

I løbet af november overførtes bataljonen til Østrig, hvor den dannede kadre til dannelsen af en ny enhed - SS-Fallschirmjäger-Battalion 600.

Denne nye bataljon blev dannet af de overlevende fra den tidligere bataljon og 500 frivillige. Der var ingen straffefanger blandt det nye personel og den nye bataljon havde ikke status af straffeenhed.

Den nydannede bataljon var ikke en luftlandeenhed, men derimod en specialenhed, der kunne udføre kommandoraid. Bataljonen deltog bl.a. med to kompagnier i 150. Panzer-Brigades operation "Greif" under Ardenner slaget under kommando af SS-Sturmbannführer Otto Skorzeny.

I begyndelsen af 1945, overførtes den nu 1.000 mand stærke SS-Fallschirmjäger-Bataillon 600 igen mod øst. Der var tilgået rekrutter fra både hæren og marinen. Opgaven var kort fortalt, at forsinke den

sovjetiske fremrykning for enhver pris og bataljonen blev indsat i kamp på østsiden af Oder i nærheden af Schwedt. Den 1. april 1945 blev bataljonen tvunget tilbage til vestbredden og i slutningen af. april overførtes resterne af bataljonen til Nordtyskland og blev der indsat mod de vestallierede.

Først Det 3. Riges kapitulation satte en stopper for enhedens kamp De få overlevende blev taget til fange af den amerikanske hær.

SS-Fallschirmjäger-Bataillon 500 som krigsspilsenhed (Command Decision)

Jeg har ikke fundet nogle primærkilder, der konkret omtaler organisationen for SS-Fallschirmjäger-Bataillon 500, men på baggrund af Bob Mackenzies forslag kunne bataljonen opstilles således:

SS-Fallschirmjäger-Bataillon 500

Bataljonsstab
Chef

Faldskærmsjägerkompagni (3 i alt)
Kommandodeling
Faldskærmsjägerdeling
Faldskærmsjägerdeling

Faldskærmsjægerdeling (Maskinpistol)
Faldskærmsjægerdeling (Maskinpistol)

Tungt kompagni

Kommandodeling
Middeltung maskingeværdeling
Middeltung maskingeværdeling
Morterdeling (80 mm mortar)
If 8 ammunitionsvogn
If 8 ammunitionsvogn
Ingeniørdeling, flammekaster
If 8 ingeniørammunitionsvogn
LG40 kanon (75 mm rekylfri)
If 8 ammunitionsvogn (75 mm ammunition)

Kilde: The thin Grey Line af Bob Mackenzie

Henset til, at den beretning, som ligger til baggrund for artiklen netop påpeger tyskernes mangel på tunge våben, kan det overvejes, om det tunge kompagni skal være så stærkt som ovenfor anført under Operation Rösselsprung. På den anden side var bataljonen på daværende tidspunkt på optimal styrke.

Bob Mackenzie anslår i øvrigt, at bataljonen ved indsættelsen sammen med Grossdeutschland i efteråret 1944 antagelig bør repræsenteres som eet af de ovenstående faldskærmsjægerkompagnier forstærket med én maskingeværdeling og en middeltung morterdeling.

I øvrigt indgik et kompagni af faldskærmsjægerne i en kampgruppe "*1001 Nächte*", der kæmpede mod russerne foran Berlin.

Se mere her

Om bataljonen og dens historie

Kilder

<http://www.1939-45.org/articles/500ss.htm>

<http://www.eagle19.freemove.co.uk/ss500.htm>

The Thin Grey Line af Bob Mackenzie, Tac Publications, Oxford, 2000

Waffen-SS, Its Uniforms, Insignia and Equipment 1938 - 1945 af D. S. V. Fosten og R. J. Marion, Almark Publications, 1971, ISBN 0 85524 031 8

Kaare Myltoft